

EWALUACJA PRZYGOTOWANIA NAUCZYCIELA DO LEKCJI

MASTALERZ Elżbieta, PL

Streszczenie

W artykule omówiono ewaluację planowania lekcji na tle procesów ewaluacji pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela. W końcowej fazie przedstawiono ważne zagadnienia, na które powinien zwrócić uwagę nauczyciel analizując dokument odzwierciedlający projektowaną pracę z uczniami czyli konspekt lekcji.

Słowa kluczowe: nauczyciel, lekcja, ewaluacja.

TEACHER LESSON PREPARATION EVALUATION

Abstract

This article presents lesson planning evaluation as compared to teacher's didactic and educational work evaluation process. The last phase points out important issues, which teacher should take into consideration when analyzing lesson plans.

Key words: teacher, lesson, evaluation.

1 Wprowadzenie

Ewaluacja to pojęcie znane od dawna w edukacji. Na co dzień spotykamy się z ewaluacją lekcji, szkolenia, programu itp. Ewaluacja jest związana z działaniem, procesem (procesami). W istocie rzeczy dotyczy jakości procesu bądź procesów i polega na zbieraniu informacji w celu dokonania wartościowania tego procesu.

Ewaluacja – to proces diagnostyczno-oceniający, zawierający elementy pomiaru, osądu, decyzji, tworzący podstawę do orzekania o wartości (Niemierko 1999, s. 46). Hanna Komorowska definiuje to zjawisko jako proces zbierania danych oraz ich interpretację po to, by w efekcie tego działania podjąć określoną decyzję (Komorowska H. 1999). H. Mizerek twierdzi, że najprościej ewaluację można określić jako ustalenie wartości czegoś, jest częścią podejmowania decyzji; obejmuje wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie informacji, porównywanie do znanych celów, kryteriów i wartości (Mizerek H., 1997).

2 Rodzaje ewaluacji szkolnej

Rezultaty prowadzonej ewaluacji mają bezpośredni wpływ na procesy i działania przebiegające w danej pojedynczej, placówce ale także w szkołach lub placówkach oświatowych w skali regionu i kraju. Nadzór pedagogiczny prowadzi m.in. ewaluację zewnętrzną i ewaluację wewnętrzną. Można postawić szereg pytań np. czym jest ewaluacja zewnętrzna? czego dotyczy? jaki jest jej zakres?

Ewaluacji zewnętrznej można poddać całą szkołę/placówkę/, a dokładniej wszystkie obszary określone rozporządzeniem lub tylko ich część. Z uwagi na wielość procesów zachodzących w szkole ewaluacja zewnętrzna jest badaniem, polegającym na zbieraniu informacji pochodzących od: uczniów, nauczycieli, rodziców, środowiska w którym szkoła funkcjonuje, organu prowadzącego, instytucji współpracujących ze szkołą. Różne są zatem

sposoby, co za tym idzie narzędzia do zbierania tych informacji: np.: obserwacja lekcji, badania ankietowe, informacje o szkole w gablotach, ekspozycje prac uczniów, także dokumentacja szkolna itd. Badanie przeprowadzone przez zespół badawczy wizytatorów ds. ewaluacji koncentruje się zatem na zebraniu informacji na temat pracy szkoły/ placówki/. Zadaniem zespołu ewaluacyjnego jest dokonanie wartościowania zebranych informacji, opracowanie wyników oraz sformułowanie wniosków mających na celu wskazywanie kierunków rozwoju szkoły oraz obszarów, które muszą być rozwijane lub doskonalone. W przypadku ewaluacji zewnętrznej od szkoły/placówki/ zależy to czy i jakim zakresie wnioski wynikające z jej przeprowadzenia zostaną wykorzystane do dalszego rozwoju. Ewaluacji zewnętrznej można poddać całą szkołę/placówkę, a dokładniej wszystkie obszary określone rozporządzeniem lub tylko ich część. Z uwagi na wielość procesów zachodzących w szkole ewaluacja zewnętrzna jest badaniem, polegającym na zbieraniu informacji pochodzących od: uczniów, nauczycieli, rodziców, środowiska w którym szkoła funkcjonuje, organu prowadzącego, instytucji współpracujących ze szkołą. Różne są zatem sposoby, co za tym idzie narzędzia do zbierania tych informacji: np.: obserwacja lekcji, badania ankietowe, informacje o szkole w gablotach, ekspozycje prac uczniów, także dokumentacja szkolna itd. Badanie przeprowadzone przez zespół badawczy wizytatorów ds. ewaluacji koncentruje się zatem na zebraniu informacji na temat pracy szkoły. Zadaniem zespołu ewaluacyjnego jest dokonanie wartościowania zebranych informacji, opracowanie wyników oraz sformułowanie wniosków mających na celu wskazywanie kierunków rozwoju szkoły oraz obszarów, które muszą być rozwijane lub doskonalone.

3 Ewaluacja przygotowania nauczyciela do lekcji

W przypadku ewaluacji lekcji sprawą nauczyciela jest, czy i w jakim zakresie wykorzysta informacje dotyczące lekcji. Od kogo pochodzą te informacje? W przypadku ewaluacji projektu lekcji, czyli opracowanego konspektu, ewaluacji dokonuje autor lub nadzorujący opiekun stażu, dyrektor. Jeśli chodzi o realizowaną lekcję w praktyce szkolnej, informacji dostarczają sami uczniowie. Ich uwagi (przekazane zwykle w formie ankietowej) są bardzo cenne dla nauczyciela (powinny być) i są jednocześnie bardzo ważne z punktu widzenia przebiegu lekcji, przydatności przekazywanych treści, sposobu ich przekazywania, a także oczekiwań ze strony uczniów itd. Od nauczyciela zależy, to czy i w jakim stopniu wykorzysta te informacje, aby doskonalić swój warsztat pracy oraz umiejętności związane z przekazywaniem wiedzy i kształtowaniem umiejętności. Może ich w ogóle nie wykorzystać. Ambicją nauczyciela winno być jednak doskonalenie procesu kształcenia a więc wykorzystanie wniosków z przeprowadzonej ewaluacji w przygotowywaniu kolejnych lekcji. Przygotowanie nauczyciela do lekcji wymaga od nauczyciela działań w dwóch podstawowych zakresach: merytorycznym i metodycznym, w tym ostatnim mieści się też zakres organizacyjny. Wszelkie schematy i modele, instruktaż mogą jedynie ukierunkowywać projektowanie, chociaż młodzi nauczyciele często sięgają po tego typu pomoce. Ostateczną koncepcję projektu pracy z uczniami ustala nauczyciel – realizator lekcji szkolnej.

W projektowaniu i wykonywaniu konspektu lekcji jako ćwiczenia w teoretycznym jej planowaniu, kompetencje nauczyciela ujawniają się w następujących umiejętnościach: kompletnym estetycznym wykonaniu metryczki konspektu w tym:

- rozwińnięcie celów podstawowych z planu i uzupełnienie ich o szczegółowe związane z tematem,
- właściwy do koncepcji lekcji dobór form organizacji pracy uczniów,
- uwzględnieniu właściwej literatury do lekcji;

Przebieg lekcji zapisany w konspekcie powinien zawierać:

- właściwe przyporządkowanie czynności nauczyciela i uczniów do poszczególnych ogniw lekcji,
- poprawnie sformułowane zadania dydaktyczne w lekcji,
- niezbędne definicje i twierdzenia, które w ramach tematu lekcji winni uczniowie poznać,
- poprawnie merytorycznie dobraną terminologię,
- pytania i polecenia do uczniów zwięzłe, jasno sformułowane,
- określenie celu lekcji przez nauczyciela,
- zapoznanie uczniów z kryteriami oceniania na lekcji
- podsumowanie najważniejszych elementów istotnych z punktu widzenia tematu i celów lekcji
- przejrzyste zleconą pracę domową dla uczniów
- poprawnie stawiane pytania do uczniów
- właściwie dobrane i zastosowane środki dydaktyczne.

Najważniejsze w planowaniu lekcji jest projektowanie zadań dydaktycznych podporządkowanych realizacji celów dydaktycznych, zawartych w metryczce konspektu.

4 Zakończenie

Reasumując przygotowanie nauczyciela do lekcji jest odpowiedzialnym obszarem zadań zawodowych nauczyciela. Aby zapewnić realizację założonych celów lekcji i dobrze wykorzystać czas należy, oprócz starannego przygotowania się do każdej jednostki, przeprowadzić autokontrolę zapisu planu, oceniając, wartościując zadania dydaktyczne. Ewaluacja projektowanych zajęć z uczniami, systematycznie prowadzona, jest niezbędnym ogniwem doskonalenia warsztatu merytorycznego i metodycznego nauczyciela.

5 Bibliografia

- [1] Gagne R., Briggs L., Wagner W.: Zasady projektowania dydaktycznego, WSiP, Warszawa 1992.
- [2] Niemierko B.: Pomiar wyników kształcenia, WSiP, Warszawa, 1999.
- [3] Mastalerz E: Jak pisać konspekt lekcji [w] Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia Technica I, pod red. K. Jaracza, Wydawnictwo Naukowe AP Kraków, 2006.
- [4] Mizerek H.: Ewaluacja w szkole, Olsztyn, 1997.
- [5] Półturzycki J.: Dydaktyka dla nauczycieli, Wyd. Adam Marszałek, Toruń, 1998.

Recenzował: prof. dr hab. inż. Wiktoria Sobczyk, AGH

Adres autora:

elzbietamastalerz@wp.pl